

עין משפט נר מצוה
ט מיי פ"ג מהל' שמיטה ויוצ'ל
הל' א סגג לאון רסו רסו.

מסורת הש"ס
פ"ב ג) מ"ק דף ג.

רמב"ם דפוס ישן

הנטיעה והאילן שהאילנות ג' לבית סאה והנטיעות עשר לבית סאה ואז יקרא שדה אילן והלכה כרבי עקיבא וכו"ש מפני שיש בתוספתא (פ"א) דברים מסכימין עם דבריהם: פ"ב א עד שתכלה הליחה. ר"ל עד שתיבש הארץ ותכלה ליחות' גשמי זמן מהחום: ומקשאות. מקום זריעת הקישואים: ומדלעות. מקום זריעת הדלועין. ומה שאמר נתת תורת כל אחד ואחד בידו. שזה חורש ואומר עדיין 1 ותכלה לחות גשמים ויגיע זמן החום (הגהות ב"ח).

הערות לר"ש

15 בהג' הגר"א נוסף: ואמר בירושלמי דראב"ע הוא כדברי רבי. (ועי' בש"א). פ"ב 1 תיבת "רוב" ליתא בכל הדפו"י (דפוס וילנא). 2 בהג' הגר"א מוחק תיבת "רוב".

ליקוטים

פ"ב א. במשנה. עד שתכלה הליחה כו'. תרתייהו חד שיעורא, והוא נתינת טעם על זמן עד 37 דנראה כחורש ליטע כו'. (חידושי הגר"א) בר"מ. ד"ה ומקשאות. מקום זריעת הקשואים וכן פ' במדלעות. אבל רש"י בפסחים (י ב') פ' יהוא שם אילני הקשואים והדלועים, ושם פירושו מוכרח [וביתור מוכח כן בב"מ (צג). המשמר ד' וה' מקשאות ומוקי לה שם בעקורין וע"ש בפירושין]. (רש"י)

[מכאן שייד לעמוד הוסיף]

ח. במשנה. עד שיהולו. עיין רע"ב והוא מירושלמי אבל מסקנא דירושלמי עד שיעשו חולין מאליהו והוא יותר נכון לפשטא דמתניתין והביאו הר"ש. (חידושי הגר"א) עד שיהולו. ע"י פ"י הרמב"ם, ובשנות אלי' הקשה עליו וכי הפדיה גורמת להיות נקראים על ידו אילנות. ול"נ דבאמת אינם נעשים אילנות עד שנה הה' רק אם נפרד בשנת הד' ויהיו נאכלין חוץ לירושלים גזרו מפני הוראים שלא יסברו דשנת חמישית הן, אולם לפי מה שאבאר לקמן דיש חומר בנטיעות מבזקנים ור"ע ור"ש מיידי דוקא בזה, א"א לפרש כן. (רש"י) רבי עקיבא אומר נטיעה כשמה. כל זמן שקורין נטיעה. רמב"ם. ופי' הר"ש איני יודע מניין לו ונאפשר דלמד מפרק הכונס (ב"ק נ"ח ב') דאמרין שם נטיעה בת שנתה אבל משם מוכח להיפך [חידושי הגר"א]. אילן שנגמם והוציא חליפין. הרא"ש הלכות ערלה סי' ד' (שדה צופים).

ושנגמם. שנחתך: והוציא חליפין. גידולין. [מלשון גזעו מחליף (עירובין דף ק.ג.)]: כנטיעה. צין לענין חרישה צין לענין ערלה. תניא בתוספתא (פ"א). ואזוהי נטיעה, רבי יהושע אומר צת ה' וצת ו' וצת ז'.

אמר רבי מפני מה אמרו צת ה' וצת ו' וצת ז', אלא אומר אני גפנים צני ה' תאנים צני ו' וזתים צני ז' 15. ירושלמי (סו). א"ר יודן בר טרפון ר' שמעון ור' אליעזר צן יעקב אמרו דבר אחד, דאמר ר' שמואל בר נחמן צסס ר' יונתן צסס רבי אליעזר צן יעקב הגומס כרמו פחות מטפח חייב צערלה מפני מראית העין, (אבל) דברי חכמים עד שיגוס מעס הארץ:

סליק פירקא פ"ב א שדה הל"בן. לשדה תצוה קרי ליה שדה לצן, לפי שאין צה זל כשדה האילן:

הליחה. לחלומית הקרקע: ליטע מקשאות. אכל משס ואילן מחזי כמתקן שדהו לצורך שביעית: ובשדה האי"ן עד העצרת. צפ"ק דמועד קטן (דף ג.) מייטי לה. ירושלמי (הל' א). לא סוף דבר כשיש לו מקשה ומדלע אלא אפי' מאחר שבני אדם עמידין ליטע צמקשאות וצמדלעות מותר. ר' שמעון אומר נתת תורת כל אחד ואחד בידו. שזה חורש ואומר עדיין 1 ותכלה לחות גשמים ויגיע זמן החום (הגהות ב"ח).

פ"ב א שדה הל"בן. לשדה תצוה קרי ליה שדה לצן, לפי שאין צה זל כשדה האילן: הליחה. לחלומית הקרקע: ליטע מקשאות. אכל משס ואילן מחזי כמתקן שדהו לצורך שביעית: ובשדה האי"ן עד העצרת. צפ"ק דמועד קטן (דף ג.) מייטי לה. ירושלמי (הל' א). לא סוף דבר כשיש לו מקשה ומדלע אלא אפי' מאחר שבני אדם עמידין ליטע צמקשאות וצמדלעות מותר. ר' שמעון אומר נתת תורת כל אחד ואחד בידו. שזה חורש ואומר עדיין 1 ותכלה לחות גשמים ויגיע זמן החום (הגהות ב"ח).

המייס ושקע צעומקה, ולפיכך אין צריך שמהיה צאלדמה רטיבות ולא לחות, אלא חרישה מותרת לו ואפילו משתכלה הלחה. וכל זה למשנה ראשונה כמו שביארנו, והלכה כמו שתיקן רבן גמליאל:

* ראה ליקוטים לקמן עמוד 21.

עמידין ליטע צמקשאות וצמדלעות מותר. ר' שמעון אומר נתת תורת כל אחד ואחד בידו. שזה חורש ואומר עדיין 1 ותכלה לחות גשמים ויגיע זמן החום (הגהות ב"ח).

על (ידי) שניטעה כבר אינו צריך שמהא רוצ' הליחה קיימת:

פירוש מהר"י בן מלכי צדק

והוציא חליפין. פי' גידולין. אם נגמם מטפח ולמטן נדונין הגידולין כנטיעה. פי' כאילו עכשיו נטען ואם הם מפוזרים בבית סאה חורשים כל בית סאה בשבילן ולענין ערלה חייב בערלה. ואם נגמם מטפח ולמטע' נדונין הגידולין כאי"ן זקן ולענין ערלה לית ליה ערלה. דברי ר' שמעון. גרסינן [בירושלמין] א"ר יודה ר' שמעון ור' אליעזר בן יעקב אמרו דבר אחד. ר' שמעון היינו דאמרן ר' אליעזר בן יעקב מאי היא דא"ר שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן בשם ר' אליעזר בן יעקב הגומס כרמו פחות מטפח וגדל חייב בערלה מפני מראית העין וחכמים אומרים עד שיגוס מעם הארץ אז גידוליהן הגדילין חייבין בערלה.

פ"ב א עד אימתי חורשין בשדה הל"בן וכו'. פי'

פירוש הרא"ש

ושנגמם. שנחתך והולא חליפין: מטפח ולמטח כנטיעה מטפח ולמטע' באי"ן. צין לענין חרישה צין לענין ערלה. תניא בתוספתא (פ"א). ואזוהי נטיעה, רבי יהושע אומר צת ה' וצת ו' וצת ז'.

אמר רבי מפני מה אמרו צת ה' וצת ו' וצת ז', אלא אומר אני גפנים צני ה' תאנים צני ו' וזתים צני ז' 15. ירושלמי (סו). א"ר יודן בר טרפון ר' שמעון ור' אליעזר צן יעקב אמרו דבר אחד, דאמר ר' שמואל בר נחמן צסס ר' יונתן צסס רבי אליעזר צן יעקב הגומס כרמו פחות מטפח חייב צערלה מפני מראית העין דברי חכמים עד שיגוס מעס הארץ:

פ"ב א שדה הל"בן. לשדה תצוה קרי ליה שדה לצן, לפי שאין צה זל כשדה האילן: הליחה. לחלומי קרקע:

שם נטיעה בת שנתה אבל משם מוכח להיפך [חידושי הגר"א]. אילן שנגמם והוציא חליפין. הרא"ש הלכות ערלה סי' ד' (שדה צופים).